

فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی شهری، سال ۱۰، شماره پیاپی ۳۶، بهار ۱۳۹۸

شاپا چاپی: ۵۲۲۹-۲۲۲۸ - شاپا الکترونیکی: ۳۸۴۵-۲۴۷۶

<http://jupm.miau.ac.ir>

ارائه الگوی تدوین پیوست فرهنگی پروژه‌های عمرانی در کلانشهر اصفهان

مهدی ستوده فر: دانشجوی دکتری مدیریت فرهنگی، واحد اصفهان (خوراسگان)، دانشگاه آزاد اسلامی، اصفهان، ایران

حمید دوازده امامی: استادیار گروه مدیریت، واحد اصفهان (خوراسگان)، دانشگاه آزاد اسلامی، اصفهان، ایران

اکبر اعتباریان: دانشیار گروه مدیریت، واحد اصفهان (خوراسگان)، دانشگاه آزاد اسلامی، اصفهان، ایران

پذیرش: ۱۳۹۷/۱۰/۱

صص ۶۲-۴۷

دریافت: ۱۳۹۷/۷/۱۰

چکیده

پروژه‌های متفاوت، پیامدهای متفاوتی بر زندگی مردم دارند که این پیامدها باید بررسی و مشخص شوند. مطالعات تأثیرات فرهنگی پروژه‌ها، به منظور تحلیل پیامدهای یک طرح توسعه‌ای جهت تعدیل و تخفیف پیامدهای منفی و افزایش پیامدهای مثبت صورت می‌پذیرد و در عین حال چارچوبی برای مدیریت تغییرات فرهنگی و ابزاری برای تصمیم‌سازی درباره این عوامل است. لذا هدف اصلی پژوهش حاضر، شناسایی شاخص‌ها، ابعاد و مؤلفه‌ها، برای ارائه الگوی تدوین پیوست فرهنگی پروژه‌های عمرانی شهر اصفهان می‌باشد. در این راستا از روش تحلیل محتوای کیفی در بخش کیفی، و روش تحلیل عاملی تأییدی و اکتشافی در بخش کمی برای تحلیل داده‌ها استفاده شد. بر اساس یافته‌ها، ابعاد پیوست فرهنگی پروژه‌های عمرانی شهر اصفهان، ذیل هشت موضوع اصلی دسته‌بندی شدند: روابط اجتماعی (تنوع قومی و گروهی، و تعاملات اجتماعی)، خلاقیت (زیرساخت‌های شهری نوآورانه)، آینده‌نگری (شهر آینده، و شهر هوشمند)، هویت (هویت ایرانی، هویت اسلامی، هویت انقلابی و مزیت رقابتی شهر اصفهان «گردشگری»)، امنیت (امنیت فیزیکی، و امنیت ذهنی)، عدالت، جذابیت (عناصر طبیعی و عناصر غیر طبیعی) و نمادها و نشانه‌ها (تأثیر عناصر عینی، و الهام‌پذیری از فرهنگ غالب). مقادیر آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی برای همه متغیرها بزرگ‌تر از ۰/۷ بود و همچنین مقدار روایی همگرا نیز برای همه متغیرها بزرگ‌تر از ۰/۵ محاسبه شد، و در نهایت بر اساس شاخص‌های برازش، الگوی نهایی تأیید شد. با توجه به اهمیت مفهوم پیوست فرهنگی در زمینه آکادمیک و همچنین به کارگیری آن در زمینه‌های مدیریت و برنامه‌ریزی شهری، نتایج پژوهش حاضر، بستری نظری و شناختی برای پژوهشگران علاقه‌مند به این حوزه مطالعاتی فراهم می‌آورد.

واژگان کلیدی: پیوست فرهنگی، پروژه‌های عمرانی، برنامه‌ریزی شهری، سیاست‌گذاری فرهنگی، اصفهان.

۱. نویسنده مسئول: h.12emami@gmail.com، ۰۹۱۲۴۱۳۴۶۹۱

مقدمه

اجرای پروژه های عمرانی و به صورت کلی، سیاست های توسعه ای در جامعه، موجب ایجاد تغییرات و دگرگونی هایی در حوزه های مختلف حیات جمعی و فردی می شود. برآورد پیامدهای این برنامه ها، نقش مهمی در برنامه ریزی و سیاست گذاری کلان اجرای پروژه ها و طرح های ملی و شهری ایفا نموده و یکی از راه های رسیدن به اهداف توسعه پایدار است. فرایند ارزیابی آثار طرح ها، جزء مهمی از برنامه ریزی و اجرای طرح ها، برنامه ها و سیاست گذاری ها است که در سراسر جهان به کار گرفته می شود. ارزیابی های نخستین به ارزیابی زیست محیطی، اقتصادی و فنی متهی می شد ولی امروزه دولت ها به دنبال ارزیابی هایی انسانی تر و واقعی تر از پیامدهای خواسته و ناخواسته پروژه های توسعه ای هستند، به طوری که ارزیابی های اجتماعی اهمیت روزافزونی یافته و ارزیابی های فرهنگی نیز به دنبال آن رونق گرفته است. در نتیجه می توان گفت همه عناصر شهری به طور مستقیم و غیرمستقیم از فرهنگ متأثر می شوند و در مواردی نیز بر آن اثر می گذارند (حاجیان، ۱۳۹۱: ۳۷). از آنجا که مفهوم پیوست فرهنگی به پیامدهای هر نوع اقدام یا سیاست جمعی یا خصوصی افراد انسانی گفته می شود که تا اندازه زیادی بر ارزش ها، هنجارها، باورها، کردارها، نهادها، سبک زندگی، کار، جامعه پذیری و سازماندهی آنها تأثیر می گذارد، (ساگینا، ۲۰۰۴: ۴) لذا هدف اصلی پیوست فرهنگی توجه به هر دو بعد می باشد. ایجاد ساز و کارهایی برای شناخت و تعریف شاخص ها و ابعاد مداخلات برنامه ریزی شده با توجه به ویژگی های بومی می تواند هزینه های جانبی، اعم از زیست محیطی، فرهنگی، اقتصادی، سیاسی و اجتماعی را کاهش داده و در نتیجه اهداف توسعه را محقق سازد. گاهی اوقات این ساز و کارها نیازمند باز طراحی و تغییرات اساسی در ساختار خود است و در برخی از مواقع نیز انجام تغییرات جزئی کفایت می کند. تا کنون ابزاری برای تحقق عرصه های فرایند مذکور در نظام مدیریت شهری وجود نداشته و صرفاً ممکن است در موارد و مصادیق خاصی به صورت سلیقه ای و در قالب های غیر منسجم یا حتی ناکارآمد، این کارکردها مورد توجه قرار گرفته باشند (شربتیان، ۱۳۹۲: ۱۰۲-۹۸). در ایران با توجه به تأکید نقشه مهندسی فرهنگی کشور، سیاست های کلی نظام در بخش فرهنگ و همچنین برنامه توسعه پنجم و ششم؛ بر لزوم انجام پیوست فرهنگی و با توجه به پیامدهای برنامه ها، سیاست ها و طرح های توسعه، فعالیت هایی از جمله تدوین دستورالعمل اجرایی برای عملیاتی کردن آن انجام شده است. در همین راستا و با توجه به اهمیت شهر اصفهان و جایگاه اجتماعی و فرهنگی آن از گذشته تا به حال در پژوهش حاضر تلاش شده است بر اساس شناسایی شاخص ها، ابعاد و مؤلفه ها، الگویی برای تدوین پیوست فرهنگی پروژه های عمرانی در شهر اصفهان ارائه گردد.

پیشینه و مبانی نظری تحقیق:

برای فرهنگ تعاریف و حوزه های متعددی در نظر گرفته شده که عمدتاً موجب ناکارآمدی و غیرکاربردی بودن آن می گردد. لذا در ابتدا لازم است جهت تحدید موضوعی، تعریف و کارکردهای مد نظر از فرهنگ ارائه شود. «مجموعه به هم پیوسته ای از اعتقادات، ارزش ها، هنجارها، آداب و رسوم و رفتار پایدار اکثریت مردم یک جامعه را فرهنگ می نامند» و برای آن کارکردهایی مثل: انسجام بخشی، قالب ریزی شخصیت روانی افراد، هماهنگ کننده رفتار افراد با محیط و هویت بخشی برای افراد جامعه بر می شمارند (امامی، ۱۳۹۱: ۸۷-۸۸). فرهنگ نه تنها در هر مقیاسی از برنامه ریزی مورد نیاز می باشد، بلکه به عنوان یک مفهوم به هم پیوسته، همواره مورد بحث بوده است. مدیریت فرهنگی با اتکا به ارزش های جامعه بایستی در پی اعتلای فرهنگ باشد و شرایطی را فراهم آورد که اهداف به گونه ای مطلوب حاصل شود، چرا که دستیابی به اهداف مطلوب فرهنگی، تأثیر قابل توجهی بر دیگر فعالیت ها خواهد داشت (رشیدپور و مرادی، ۱۳۸۹: ۷۱). شهر را در اصل باید به عنوان یک نظام منابع لحاظ کرد. هر شهر، نوعی توزیع جغرافیایی منابع اقتصادی، اجتماعی، روانی و نمادی است (هاروی، ۱۳۷۶: ۶۲). پس هر اقدام توسعه ای در فضای شهری، با عدالت اجتماعی ارتباط مستقیم دارد (فاضلی، ۱۳۹۱: ۶۴). با توجه به تعاریف ارائه

¹ Cultural Impact Assessment

شده از فرهنگ، می‌توان پیوست فرهنگی را چنین تعریف کرد: «فرایند تعیین نتایج و پیامدهای فرهنگی فعالیت عمرانی و اقتصادی جاری یا پیشنهاد شده. پیوست فرهنگی در واقع ناظر به تأثیرات فرهنگی است که هر نوع فعالیت و سیاست‌گذاری به همراه دارد به گونه‌ای که این پیامدها به میزان قابل توجهی ارزش‌ها، هنجارها، باورها، اعمال، نهادها و شیوه زندگی افراد جامعه، اجتماعی کردن و سازمان دادن آن‌ها را به عنوان بخشی از جریان زندگی فرهنگی تغییر می‌دهد» (کلهر، ۱۳۸۹: ۵).

پیوست فرهنگی ضرورتی است که همزمان با توسعه و مدرنیزاسیون ایجاد شده است. این عنوان که تقریباً معادل اصطلاح بین‌المللی «ارزیابی تأثیرات اجتماعی» است، در ایران عمر چندانی ندارد؛ اما در کشورهای توسعه یافته سابقه‌ای طولانی داشته و سال‌هاست که به تأثیرات اجتماعی اقدامات، سیاست‌ها، پروژه‌ها و سایر مداخلات توسعه‌ای توجه ویژه می‌کنند. تجارب اجرای برنامه‌های توسعه در کشورهای مختلف جهان، نشان می‌دهد که عدم توجه به ابعاد رابطه صحیح بین قطب‌های توسعه با فرهنگ، علاوه بر آن که رشد کمی و کیفی رشد ملی را محدود می‌سازد، در بلندمدت به دلیل توسعه نامتوازن موجب عوارض منفی و بحران‌های سیاسی، فرهنگی و اقتصادی می‌گردد. شناسایی تمام ابعاد رشد و توسعه اجتماعی و کیفیت تأثیرپذیری و تأثیرگذاری این ابعاد بر همدیگر از آن جهت اهمیت دارد که با درک صحیح از مسائل پیشرفت می‌توان با اقداماتی آگاهانه و پیشگیرانه در مرحله اول از خسارات احتمالی جلوگیری نمود و در مرحله دوم راهبردهای سازگار و برخاسته از فرهنگ خودی را طراحی و در برنامه پیشرفت ساری و جاری کرد (امامی، ۱۳۹۱: ۱۴۶). بدیهی است، پیوست فرهنگی علاوه بر وجه تسمیه خویش که بیانگر ایفای نقش ابزاری آن در قالب ضمیمه‌ای معنادار برای شفاف‌سازی وضعیت تصمیم‌گیری، مدیریت و اجرای طرح‌ها و برنامه‌هاست، در دقتی مفهومی نشانگر پیوند و پیوستگی سیستمی و تعاملات غیرقابل چشم‌پوشی میان ابعاد مختلف اجتماعی نیز محسوب می‌شود (شورای عالی انقلاب فرهنگی، ۱۳۹۲: ۳). در واقع پیوست نقطه پیوند میان یک بعد از موضوع و مسئله را با سایر ابعاد توضیح داده و مطابق کارکردهای فوق می‌تواند بهترین ابزار برای استانداردسازی عوارض یک طرح و برنامه در چارچوب تدابیر از پیش مشخص شده و همچنین سنجش کیفیت و کارآمدی و میزان توازن یک طرح و برنامه با سایر ابعاد اجتماعی تلقی شود (رضایی، ۱۳۸۸: ۷۵).

مسائل و مشکلات شهری را نمی‌توان تنها از یک بعد بررسی نمود. تحلیل سیستمی بیانگر این است که شهر فقط یک سیستم کالبدی یا طبیعی نیست، بلکه بستر اصلی زندگی فردی و جمعی انسان‌ها است و بنابراین مکانی برای تحقق آرمان‌ها، بروز خلاقیت و جستجوی سعادت و رضایت آنان محسوب می‌شود. از این نظر برنامه‌ریزی باید فراتر از اهداف کالبدی و کارکردی، به نیازهای اجتماعی، فرهنگی و روانی مردم پاسخ گوید. این امر ضرورتاً برنامه‌ریزی شهری را با عرصه‌های دیگر مثل کیفیت محیط، رفاه عمومی، عدالت اجتماعی، مشارکت شهروندان و... مرتبط می‌سازد و راه‌های وصول به آن‌ها را در دستور کار قرار می‌دهد. بنابراین هر نوع مداخله‌ای که در سیستم شهر صورت می‌گیرد، دارای پیامدهایی است حتی مداخله‌هایی که ضرورتاً توسعه‌ای نیستند، پیامدهایی به دنبال دارند (اشرفی و رشیدی، ۱۳۹۲: ۲۹۶). به همین دلیل رهبران اجتماع، سیاست‌گذاران، قانون‌گذاران و شهروندان آگاه تمایل پیدا کردند از پیامدها و تأثیرات تغییر، پیش از تصویب پروژه آگاه شوند (رابل‌جی‌برج، ۱۳۸۹: ۲۸) پروژه‌های عمرانی و اقتصادی هنگامی که در جامعه شهری اجرا می‌شوند، از دو طریق با فرهنگ ارتباط پیدا می‌کنند. حالت اول، عدم تناسب طرح‌های خدماتی، عمرانی و اقتصادی با شیوه زندگی شهری و فرهنگ محلات شهری است که از این طرح‌ها استفاده می‌کنند و باعث ناکارآمدی و غیرقابل استفاده ماندن طرح‌ها می‌شوند. بنابراین مدیران حوزه شهری قبل از اجرای هر طرح یا پروژه عمرانی باید در راستای بسترسازی فرهنگی بهره‌برداری از طرح، بر روی افکار و نگرش شهروندان محلات، فعالیت‌های فرهنگی انجام دهند. چنین فرایندی، ضرورت تهیه شیوه‌نامه پیوست فرهنگی را

¹ Social Impact Assessment

برای هر طرح اقتصادی و عمرانی در جامعه شهری بیشتر می‌نماید. در حالت دوم اجرای پروژه‌های اقتصادی و اعمال سیاست‌های توسعه‌ای، بر فرهنگ محله اثرگذار است و باعث دگرگونی متغیرهای فرهنگی محله‌ها خواهد شد. این تغییرات طیفی از ارزش‌ها و باورهای شهروندان را تا از بین رفتن منابع و زیرساخت‌های فرهنگی شامل می‌شود، حتی اگر افراد جامعه شهری در برابر این تغییرات واکنش و مقاومتی نشان ندهند. بنابراین لازم است قبل از اجرای این طرح‌ها در سطح جامعه، مدیران به شناسایی مولفه‌های فرهنگی پرداخته و با توجه به معیارهای به دست آمده به اجرای طرح‌های عمرانی و اقتصادی اقدام کنند (شربتیان، ۱۳۹۲: ۸۷). ضرورت پیوست فرهنگی در عرصه مدیریت شهری جامعه امروز به این دلیل است که بتوان شناخت کافی در مورد نیازهای پایدار محلات کسب کرد و با ارزیابی و آموزش‌های مداوم و مستمر در حوزه اجرای طرح‌های توسعه جامعه، شهروندان را با نحوه مطلوب بهره‌برداری از پروژه‌ها آشنا کرد (بنیانیان، ۱۳۹۲: ۳۸). فرایند پیوست فرهنگی در کاهش تضادهای، فرهنگی و سیاسی، نهادینه شدن مشارکت همه جانبه و پایدار شهروندان نقش بارزی دارد. با ایجاد چنین زمینه‌هایی در سطح جامعه شهری، این فرایند نقش بارزی در کنترل و نظارت نابه‌سامانی‌های اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی خواهد داشت و نارسایی‌های بخش‌های مختلف توسعه را شناسایی کرده و با تکیه بر هویت ملی، چاره‌سازی خواهد کرد. فرایند پیوست فرهنگی، شناخت و اصلاح موانع فرهنگی، افزایش اثربخشی فعالیت‌های اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی را تسریع می‌بخشد (مرادی، ۱۳۹۴: ۴۱-۴۰).

ابوالحسنی و عادل (۱۳۹۳) «ارزیابی پیامدهای اجتماعی و فرهنگی طرح احداث زیرگذر بزرگراه همت»، اشرفی و رشیدی (۱۳۹۲) «ارزیابی تأثیر اجتماعی پروژه‌های شهری، نمونه موردی: پارک کودک ظفر گلچین در منطقه ۱۰ شهرداری تهران»، پاک سرشت و رضایی (۱۳۹۲) «ارزیابی پیامدهای اجتماعی نوسازی بافت فرسوده در محله اتابک (خوب بخت)»، غیاثوند و عمار (۱۳۹۱) در «ارزیابی تأثیر اجتماعی مجموعه‌های فرهنگی بانوان بر توانمندسازی زنان در شهر تهران»، فاضلی و همکاران (۱۳۹۲) در پژوهش «ارزیابی پیامدهای اجتماعی پروژه تونل توحید در شهر تهران»، به بررسی ارزیابی تأثیرات اجتماعی پروژه‌های مختلف پرداخته‌اند. همچنین در حوزه بین‌المللی از جمله پژوهش‌هایی که در این موضوع صورت گرفته است، می‌توان به موارد زیر اشاره نمود: چارلز لندری (۲۰۱۳) در تحقیق خود برای ارزیابی شاخص‌های شهر خلاق، از شاخص‌های ده‌گانه استفاده نمود. شاخص زیست‌پذیری و میزان آسایش و رفاه شهری در رتبه اول، شاخص ارتباطات و شبکه‌های ارتباطی شهری در رتبه دوم و شاخص آزادی، تسامح و تساهل در رتبه سوم قرار گرفت. دژی‌لیا و همکاران (۲۰۱۴) پژوهشی با عنوان «روش ارزیابی اثرات اجتماعی پروژه مسکن ارزان قیمت» در شهر نانجینگ چین انجام دادند. این پژوهش روشی جدید شامل ۲۴ شاخص ارزیابی در ۳ دسته، یعنی اثرات اجتماعی-اقتصادی، سازگاری متقابل و ریسک‌های اجتماعی ارائه نمود. نتایج نشان داد که این پروژه تأثیرات اجتماعی بسیار مثبتی را ایجاد کرده است. در سطح شاخص نیز، موجب کاهش جرم، ایجاد ارتباطات اجتماعی بهتر، بهبود امکانات آبرسانی و حمل و نقل عمومی شد. تنویزیتپون (۲۰۱۶) در پژوهشی به بررسی «ارزیابی محیطی شهری و ارزیابی تأثیرات اجتماعی سیاست توسعه گردشگری: پارک ایوتایای تایلند» پرداخت. یافته‌ها نشان داد سوءمدیریت، فقدان انسجام اجتماعی و مشکلات اجتماعی که در آینده نمود پیدا می‌کند، از اثرات اجرای این طرح است.

مواد و روش تحقیق:

این تحقیق به لحاظ تقسیم بندی اهداف پژوهشی، جزء تحقیقات کاربردی و از حیث گردآوری اطلاعات از نوع آمیخته (کیفی، کمی) قلمداد می‌شود. برای دستیابی به لایه‌ها و ابعاد موضوع از روش تحلیل محتوای کیفی جهت استخراج مفاهیم اولیه استفاده شد. در این مرحله به دلیل حجم زیاد مطالب، حدود ۴۰ منبع به صورت هدفمند انتخاب شد. در ادامه به تحلیل

مؤلفه‌ها، شاخص‌ها و ابعاد الگوی تدوین پیوست فرهنگی پرداخته شد. پس از انجام روش دلفی، الگو تثبیت و با روش کمی در جامعه مورد نظر پژوهش، مورد آزمون قرار گرفت. حجم جامعه مورد نظر ۱۱۶ نفر به دست آمد که بر اساس جدول مورگان، ۸۶ نفر به عنوان نمونه آماری شامل اساتید، صاحب‌نظران و مطلعین «پیوست فرهنگی» در نظر گرفته شدند. ابزارگردآوری در این پژوهش پرسشنامه محقق ساخته با ۵۰ گویه بود که بر اساس تحلیل محتوا و الگوی مفهومی استخراجی از آن با روایی و پایایی مطلوب و زیر نظر متخصصان تهیه شد. پس از جمع‌آوری اطلاعات تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار *pls* و آزمون تحلیل عاملی مؤلفه‌های تأثیرگذار و موثر تفکیک شد و در تحلیل عاملی از دو روش اکتشافی و تأییدی استفاده گردید. در این پژوهش در سطح استنباطی از آزمون‌های تحلیل عاملی چندسطحی، تی تک نمونه‌ای و تحلیل واریانس استفاده شده است. برای تأیید روایی صوری پرسشنامه از نظرات متخصصان و اساتید استفاده گردید و برای تعیین پایایی آن از آلفای کرونباخ استفاده شد. مقادیر آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی برای همه متغیرها بزرگ‌تر از ۰/۷ و همچنین مقدار روایی همگرا نیز برای همه متغیرها بزرگ‌تر از ۰/۵ بود.

جدول ۱- توزیع گویه های پرسشنامه

شماره گویه	مؤلفه ها	ابعاد
۱ تا ۳	تنوع قومی و گروهی	روابط اجتماعی
۴ تا ۶	تعاملات اجتماعی	
۷ تا ۱۰	زیر ساخت های شهری نوآورانه	خلاقیت
۱۱	شهر آینده	آینده نگری
۱۲	شهر هوشمند	
۱۳ تا ۱۶	هویت ایرانی	هویت
۱۷ تا ۲۰	هویت اسلامی	
۲۱ تا ۲۴	هویت انقلابی	
۲۵ تا ۲۷	مزیت رقابتی فرهنگی شهر اصفهان (گردشگری)	
۲۸ و ۲۹	امنیت فیزیکی	امنیت
۳۰ تا ۳۳	امنیت ذهنی	
۳۴ و ۳۵	عدالت	عدالت
۳۶ و ۳۷	عناصر طبیعی	جذابیت
۳۸ تا ۴۵	عناصر غیر طبیعی	
۴۶ و ۴۷	تأثیر عناصر عینی	نمادها و نشانه ها
۴۸ تا ۵۰	الهام پذیری از فرهنگ غالب	

منبع: یافته های تحقیق، ۱۳۹۷.

بحث و یافته‌های تحقیق:

در پژوهش حاضر بر اساس نتایج تحلیل محتوای کیفی متون مرتبط، مهم‌ترین شاخص‌های پیوست فرهنگی پروژه-های عمرانی شناسایی شدند. سپس در روش دلفی از روش نمونه گیری هدفمند برای تعیین اعضای علمی پانل استفاده شد. برای جمع‌آوری اطلاعات مورد نیاز در خصوص میزان اهمیت هر یک از ابعاد مؤلفه‌ها و شاخص‌ها بر مبنای روش نمونه-گیری هدفمند در روش دلفی ۱۲ نفر از خبرگان علمی در موضوع پیوست فرهنگی شناسایی شدند. در طول تحلیل دلفی به پیشنهاد اعضای پانل، جملات هم مفهوم با هم ادغام شده و به صورت کلی سازماندهی و مرتب شده و مفاهیم اصلی که از جداول قبل بر اساس نظریه‌ها و الگوهای مربوط استخراج شده به تفکیک در قالب مضامین اصلی و مؤلفه‌ها در ۸ بعد اصلی، ۱۶ مؤلفه و ۵۰ شاخص ارائه شده است.

جدول ۲- شاخص های پیوست فرهنگی پروژه های عمرانی شهر اصفهان

مفهوم	ابعاد	مؤلفه ها	شاخص ها	
پیوست فرهنگی	روابط اجتماعی	تنوع قومی و گروهی	به رسمیت شناختن خرده فرهنگ های موجود در شهر اصفهان در طراحی پروژه های عمرانی	
			ایجاد کاربری های متنوع فرهنگی برای گروه های مختلف اجتماعی (کودکان-سالمدان-بانوان و ...) در پروژه های عمرانی	
	تعاملات اجتماعی	توجه به نیازها و اولویت های فرهنگی مردم بومی شهر اصفهان در پروژه های عمرانی	تعملات اجتماعی	ایجاد ساختارهای منسجم و زنده در شهر به وسیله ارتباط پدیده های مختلف با یکدیگر
				ایجاد فضاهایی جهت تعاملات گروه های قومی و فرهنگی و حضور مردم در فضای شهری
				در نظر گرفتن فضاهای مناسب برگزاری آیین ها و آداب هویت بخش و وحدت افزای جامعه
				تأمین و تجهیز زیرساخت ها جهت جذب افراد خلاق به شهر (سالن سینما، تئاتر، امکانات ورزشی، اوقات فراغت و ...)
	خلایقت	زیر ساخت های شهری نوآورانه	تعملات اجتماعی	تقویت و ساماندهی دیوارنگاری خلاقانه در بدنه های شاخص خیابان
				ایجاد فضاهایی برای ارتباط بیشتر مردم با طبیعت جهت زمینه سازی تفکر خلاقانه
	آینده نگری	شهر آینده شهر هوشمند	تعملات اجتماعی	تمرکز بر موضوع یادگیری و برانگیختن حس کنجکاوی و کاوش در طراحی شهری
				توجه به تغییرات فرهنگی در شهر اصفهان با رویکرد آینده نگرانه (کاهش جمعیت جوان، تغییرات اقلیمی و ...)
پیوست فرهنگی	هویت ایرانی	تعملات اجتماعی	توجه به تأثیرات فناوری ها بر تغییرات فرهنگی در شهر اصفهان در قالب پروژه های عمرانی	
			ایجاد و تداعی «خاطرات عمومی» در شهروندان به وسیله مکان های شاخص شهری	
			خط، فرهنگ و زبان (استفاده از سبک های مختلف خوشنویسی معرفی پروژه، استفاده از اشعار، حکمت ها و ... در ذیل پروژه های عمرانی)	
	هویت اسلامی	تعملات اجتماعی	تعملات اجتماعی	توجه به تنوع فرهنگ های موجود در شهر اصفهان و ابراز وجود آن ها (برگزاری جشنواره های بومی و نمایشگاه ها و همایش های سالانه)
				نام گذاری بر مکان ها بر اساس حافظه تاریخی (معرفی خواهرخوانده های شهر اصفهان، اساطیر و نخبگان بومی، مفاهیم و اتفاقات تأثیرگذار مانند: ۵ رمضان، ۲۵ آبان، ۳ اردیبهشت و ...)
				زمینه سازی برای ایجاد شهر اسلامی با محوریت مسجد (مسجد سازی، زیباسازی، نوسازی، پخش اذان و ...)
				بروز و ظهور نقوش اسلامی با محتوای کلام الهی و مفاهیم دینی به صورت خطوط و علائم هندسی در مساجد، سر در خانه ها و اماکن
	هویت	تعملات اجتماعی	تعملات اجتماعی	تذکر دهی شهر و فضای شهری در قالب عناصر طبیعی و عناصر انسان ساخت (برگزاری نمایشگاه، ساخت تندیس، مراسم معنوی و ...)
				نام گذاری مبتنی بر مفاهیم معنوی و طراحی فضا بر اساس نام گذاری صورت گرفته (استفاده از احادیث و مفاهیم دینی مرتبط با کارکرد پروژه برای نام گذاری)
				معرفی و آشنایی با تاریخ معاصر ایران و انقلاب اسلامی در قالب پروژه ها
هویت انقلابی	تعملات اجتماعی	تعملات اجتماعی	بزرگداشت و معرفی نخبگان، قهرمانان و نام آوران مذهبی و ملی به مردم اصفهان	
			اشاعه ارزش های انقلابی در قالب پروژه ها (نام گذاری، ساخت تندیس، مفاهیم نمادین، برگزاری برنامه و ...)	
			ترویج ارزش های دفاع مقدس (ایثار، شهادت طلبی و ...)	
مزیت رقابتی فرهنگی شهر اصفهان (گردشگری)	تعملات اجتماعی	تعملات اجتماعی	توجه به جاذبه های شهر در جذب گردشگر (میراث فرهنگی ملموس و ناملموس) و تقویت آن ها با تأکید بر زیر ساخت های مناسب و نمود آن ها در پروژه های عمرانی	
			ساخت آثار برجسته جدید در ضمن احیای بافت های تاریخی در فضاهای مدرن (میدان امام علی (ع))	
			لزوم توجه به تداوم تاریخی کاربری پیشنهادی بناها و بافت های کهن (پیاده راه شدن چهارباغ)	
امنیت فیزیکی	تعملات اجتماعی	تعملات اجتماعی	ایجاد نظم جهت حفظ امنیت و آزادی شهر بر اساس قانون	
			بررسی مکانی جرایم شهری و پیشگیری از آن ها با طراحی محیطی (نورپردازی، مبلمان شهری و ...)	
			ایجاد تصویری مثبت از فضا برای شهروندان در پروژه های شهری	
امنیت ذهنی	تعملات اجتماعی	تعملات اجتماعی	تکرار مناظر آشنا در فضاهای عمومی برای سهولت به ذهن سپاری جهت ایجاد امنیت	
			پرهیز از به کارگیری عوامل آسیب زا بر روح و روان و کالبد و فرهنگ مردم	
			توجه به امنیت فرهنگی در طراحی پروژه های عمرانی	
عدالت	تعملات اجتماعی	تعملات اجتماعی	پیشگیری از قطب بندی شهر جهت دسترسی متناسب کلیه آحاد جامعه به امکانات عمومی	
			مکانیابی مطلوب عناصر شهری و مجاورت متناسب و متجانس آن ها از نظر کالبد و عملکرد	
			توجه به عناصر طبیعی جهت سرزندگی و طراوت و شکل گیری فضاهای سبز	
جذابیت	عناصر طبیعی	تعملات اجتماعی	شناخت ظرفیت ها و محدودیت های طبیعی هر منطقه و تطابق طراحی با زمینه اقلیمی	
			وجود آثار هنری برای تقویت و غنابخشی ارتباط	
	عناصر غیر طبیعی	تعملات اجتماعی	تعملات اجتماعی	تنوع در مصالح و جداره ها برای ایجاد غنای حسی در فضا
				توجه به مفهوم نمادین رنگ ها و جنبه روانشناسی آن ها
				وحدت در عین کثرت با اجزاء دیگر و تبدیل شدن هر بنا به یک کل کمال یافته
تناسب کارکردها با تصویر ذهنی شهروندان با توجه به بافت موجود				

توجه به تنوع کارکردی مکان ها و ارائه حق انتخاب بیشتر به کاربران			
مناسب سازی فضاهای جدید غیربومی، برای سهولت ظهور رفتارهای بومی			
توجه به محتوا و شکل مناسب تبلیغات شهری			
به کار گیری المان های شهری جهت اطلاع رسانی و افزایش دانش و بینش عمومی	تاثیر عناصر عینی	نمادها و نشانه ها	
توجه به نمادپردازی جهت تحت تأثیر قراردادن ناخودآگاه جمعی و فرهنگ شهروندی در فضای شهری			
توجه به نمادهای شهری برای انتقال حافظه تاریخی در میان نسل ها	الهام پذیری از فرهنگ غالب		
نمادها و الگوهای شهری به عنوان علامت و نشانه های القاء کننده تفکر و بینش غالب در شهر			
طراحی نشانه های ورودی شهر با توجه به فرهنگ عامه و ویژگی های خاص شهر			

منبع: یافته های تحقیق، ۱۳۹۷.

تحلیل عاملی اکتشافی:

در این بخش شاخص های پرسشنامه به طور جداگانه از لحاظ روایی سازه بررسی می شود. که با توجه به جدول ۲ و مقدار $KMO=0/753$ سوالات جهت تحلیل عاملی مناسب هستند و همچنین با توجه به اینکه سطح معناداری کمتر از $0/05$ است ماتریس همبستگی بین سوالات ۱ تا ۵۰ غیر صفر بوده است. با توجه به جدول ۳، اطلاعات واریانس کل تبیین شده، ۸ عامل یا شاخص با توجه به ۵۰ سؤال شاخص های پرسشنامه حاصل می شود که این ۸ عامل حدود $71/119$ درصد از تغییرات پرسشنامه پیوست فرهنگی را تبیین می کند که در جای خود عدد قابل توجهی است. با توجه به محتوای سوالات، عامل اول روابط اجتماعی، عامل دوم خلاقیت، عامل سوم آینده نگری، عامل چهارم هویت، عامل پنجم امنیت، عامل ششم عدالت، عامل جذابیت و عامل هشتم نمادها و نشانه ها هستند و بر این واقعیت تأکید می کند که نحوه گزینش و چینش سوالات در شاخص های پرسشنامه پیوست فرهنگی و ابعاد آن مناسب بوده است.

جدول ۳- آزمون بارتلت و ضریب KMO

آزمون KMO	۰/۷۵۳	
آزمون بارتلت	مقدار کای دو تقریبی	۳۳۰۷/۴۷۹
	درجه آزادی	۱۲۲۵
	مقدار معناداری (Sig)	۰/۰۰۰

منبع: یافته های تحقیق، ۱۳۹۷.

جدول ۴- اطلاعات واریانس کل تبیین شده شاخص های پرسشنامه پیوست فرهنگی

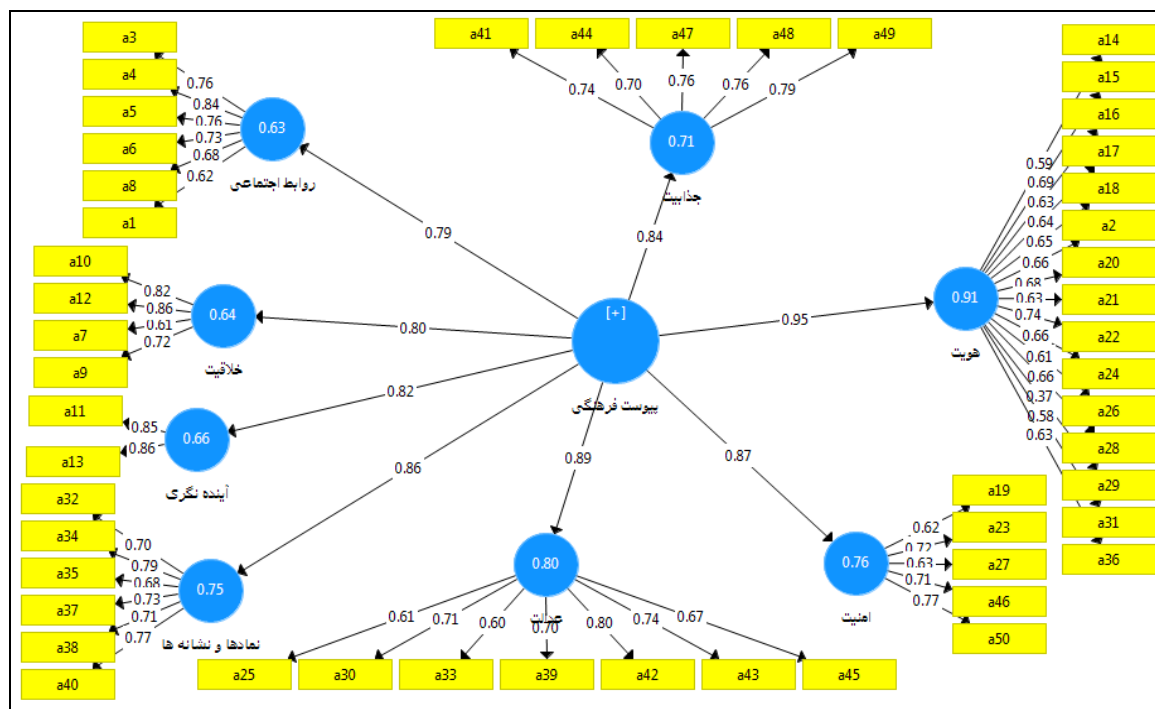
عامل	مقادیر ویژه اولیه			خلاصه و استخراج مجموع مربعات بارهای عاملی			چرخش مجموع مربعات بارهای عاملی		
	مجموع	درصد واریانس	درصد تجمعی	مجموع	درصد واریانس	درصد تجمعی	مجموع	درصد واریانس	درصد تجمعی
۱	۲۰/۵۵۹	۴۱/۱۱۸	۴۱/۱۱۸	۲۰/۵۵۹	۴۱/۱۱۸	۴۱/۱۱۸	۴/۸۸۵	۱۲/۵۲۵	۱۲/۵۲۵
۲	۳/۲۳۴	۶/۴۶۹	۴۷/۵۸۷	۳/۲۳۴	۶/۴۶۹	۴۷/۵۸۷	۴/۱۳۸	۱۰/۶۱۱	۲۳/۱۳۶
۳	۳/۰۲۵	۶/۰۵۰	۵۳/۶۳۷	۳/۰۲۵	۶/۰۵۰	۵۳/۶۳۷	۳/۶۵۲	۹/۳۶۳	۳۲/۴۹۹
۴	۲/۱۴۵	۴/۲۹۱	۵۷/۹۲۷	۲/۱۴۵	۴/۲۹۱	۵۷/۹۲۷	۳/۳۷۳	۸/۶۴۹	۴۱/۴۹۹
۵	۲/۰۱۴	۴/۰۲۷	۶۱/۹۵۵	۲/۰۱۴	۴/۰۲۷	۶۱/۹۵۵	۲/۴۰۸	۶/۱۷۵	۴۷/۳۲۳
۶	۱/۱۶۶۴	۳/۳۲۸	۶۵/۲۸۳	۱/۱۶۶۴	۳/۳۲۸	۶۵/۲۸۳	۱/۹۵۵	۵/۰۱۲	۵۲/۳۳۴
۷	۱/۵۲۷	۳/۰۵۳	۶۸/۳۳۶	۱/۵۲۷	۳/۰۵۳	۶۸/۳۳۶	۱/۸۵۵	۴/۷۵۷	۶۱/۸۳۹
۸	۱/۳۹۱	۲/۷۸۲	۷۱/۱۱۹	۱/۳۹۱	۲/۷۸۲	۷۱/۱۱۹	۱/۸۵۲	۴/۷۴۷	۷۱/۱۱۹

منبع: یافته های تحقیق، ۱۳۹۷.

جدول شماره ۴، سؤالات زیرمجموعه هر عامل و بارهای عاملی هر سؤال را در تحلیل عاملی مرتبه اول که از نوع چرخش یافته به شیوه واریمکس می باشد؛ را نشان می دهد. بر اساس یافته های حاصل از جدول شماره ۳، گویه ها در ۸ دسته، دسته بندی شدند و سؤالات مربوط به هر عامل مشخص شده است: عامل ۱ شامل سؤالات ۱، ۳، ۴، ۵، ۶، ۸ که روابط اجتماعی نام گذاری شد، عامل ۲ شامل سؤالات ۷، ۹، ۱۰، ۱۲ که خلاقیت نام گذاری گردید، عامل ۳ شامل سؤالات ۱۱، ۱۳ که آینده نگری نام گرفت. عامل ۴ شامل سؤالات ۲، ۱۴، ۱۵، ۱۶، ۱۷، ۱۸، ۲۰، ۲۱، ۲۲، ۲۴، ۲۶، ۲۸، ۲۹، ۳۱، ۳۶ که هویت نام گرفت. عامل ۵ شامل سؤالات ۳۲، ۳۴، ۳۵، ۳۷، ۳۸، ۴۰ که امنیت نام گرفت. عامل ۶ شامل سؤالات ۴۱، ۴۴، ۴۷، ۴۸، ۴۹ که عدالت نام گرفت. عامل ۷ شامل سؤالات ۲۵، ۳۰، ۳۳، ۳۹، ۴۲، ۴۳، ۴۵ که جذابیت نام گرفت. عامل ۸ شامل سؤالات ۱۹، ۲۳، ۲۷، ۴۶، ۵۰ که نمادها و نشانه ها نام گرفت. همه گویه ها به دلیل داشتن بار عاملی بیشتر از ۰/۴ در دسته های مربوط به خود قرار گرفتند و هیچ گویه ای حذف نشد. به عبارت دیگر به کمک تحلیل عاملی مشخص شد که سؤالات ۱ تا ۵۰، هشت عامل را اندازه گیری می کنند که کلاً ۷۱/۱۱۹ درصد از واریانس کل شاخص های پرسشنامه را تبیین می کند که با توجه به محتوای سؤالات، عامل اول روابط اجتماعی، عامل دوم خلاقیت، عامل سوم آینده نگری، عامل چهارم هویت، عامل پنجم امنیت، عامل ششم عدالت، عامل هفتم نمادها و نشانه ها هستند و بر این واقعیت تاکید می کند که نحوه گزینش و چینش سؤالات در بخش شاخص های پرسشنامه پیوست فرهنگی و ابعاد آن مناسب بوده است.

تحلیل عاملی تأییدی:

جهت روایی سازه پرسشنامه از نرم افزار *smart PLS* استفاده گردید. همان طور که از خروجی نرم افزار مشاهده می گردد مدل اصلی تحلیل عاملی تأییدی مرتبه دوم ارائه شده به صورت شکل شماره ۱ است که در آن روابط میان متغیرهای آشکار (گویه ها) با متغیرهای پنهان (ابعاد پرسشنامه) و ضرائب استاندارد (بارهای عاملی) هر یک از سؤالات ارائه شده است. بر اساس این شکل، بارهای عاملی تمامی گویه ها بالاتر از ۰/۳ بدست آمد و مورد تأیید قرار گرفت.

شکل ۱- ضرایب بارهای عاملی در مدل تحلیل عاملی تأییدی ابعاد پرسشنامه پیوست فرهنگی - منبع: یافته های تحقیق، ۱۳۹۷.

شاخص‌های برازش مدل تحلیل عاملی تأییدی:

با توجه به خروجی *smart PLS* می‌توان نتیجه‌گیری کرد که مدل مذکور، مدل مناسبی از نظر شاخص‌های برازش می‌باشد. کلیه شاخص‌های ارزیابی تناسب برازش مدل همراه با مقادیر آن‌ها در این جداول ارائه گردیده است.

الف- شاخص روایی همگرا (میانگین واریانس استخراجی): در مدل‌یابی *PLS*، یکی از معیارهای مناسب برای ارزیابی مدل این است که سازه باید بیشترین واریانس مشترک را با نشانگرهایش نسبت به اشتراک آن با سازه‌های دیگر در یک مدل معین داشته باشد. برای این ارزیابی محققین استفاده از میانگین واریانس استخراج شده (*AVE*)، یعنی میانگین واریانس مشترک بین سازه و نشانگرهایشان را پیشنهاد می‌کنند. در این معیار که نشان‌دهنده روایی ابزار اندازه‌گیری است، فرض بر این است که متغیر پنهان موردنظر واریانس مشترک بیشتری با نشانگرهای تعیین شده نسبت به هر متغیر پنهان دیگری دارد. محققین مقادیر میانگین واریانس استخراج شده ۰,۵ و بیشتر را توصیه می‌کنند و این امر به معنای آن است که سازه موردنظر حدود ۵۰ درصد و یا بیشتر واریانس‌های نشانگر خود را تبیین می‌کند.

روایی همگرا معیاری است که برای برازش مدل‌های اندازه‌گیری در روش *PLS* به کار برده می‌شود. معیار *AVE* نشان‌دهنده میانگین واریانس به اشتراک گذاشته شده بین هر سازه با شاخص‌های خود است. به بیان ساده‌تر *AVE* میزان همبستگی یک سازه با شاخص‌های خود را نشان می‌دهد. فورنل و لارکر (۱۹۸۱) معیار *AVE* را برای سنجش روایی همگرا معرفی کرده و مقدار بحرانی را عدد ۰/۵ تعیین نموده‌اند به گونه‌ای که مقادیر بالای ۰/۵ روایی همگرای قابل قبول را نشان می‌دهد (داوری و رضازاده، ۱۳۹۳). با توجه به خروجی اسمارت پی ال اس و با توجه به نتایج جدول ۵ که از خروجی نرم‌افزار *smart PLS* بدست آمده‌اند، می‌توان نتیجه‌گیری کرد که مدل مذکور مدل مناسبی از نظر شاخص‌های برازش می‌باشد. کلیه شاخص‌های ارزیابی تناسب برازش مدل همراه با مقادیر آن‌ها در این جدول ارائه گردیده و نشان‌دهنده برازش مناسب مدل می‌باشد.

جدول ۵- بررسی شاخص روایی همگرا جهت مناسب بودن مدل تحقیق

مؤلفه‌ها	مقدار استاندارد شاخص	مقدار شاخص در مدل مورد نظر	نتیجه‌گیری
آینده‌نگری	بیشتر یا برابر ۰/۵	۰/۷۲۶	برازش مدل مناسب است
امنیت	بیشتر یا برابر ۰/۵	۰/۵۸۴	برازش مدل مناسب است
جذابیت	بیشتر یا برابر ۰/۵	۰/۵۶۵	برازش مدل مناسب است
خلاقیت	بیشتر یا برابر ۰/۵	۰/۵۷۵	برازش مدل مناسب است
روابط اجتماعی	بیشتر یا برابر ۰/۵	۰/۵۴۲	برازش مدل مناسب است
عدالت	بیشتر یا برابر ۰/۵	۰/۵۰۹	برازش مدل مناسب است
نمادها و نشانه‌ها	بیشتر یا برابر ۰/۵	۰/۵۳۴	برازش مدل مناسب است
هویت	بیشتر یا برابر ۰/۵	۰/۵۰۲	برازش مدل مناسب است

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۷.

ب- شاخص پایایی مرکب: درحالی‌که فرض آلفای کرونباخ مبتنی بر این است که همه شاخص‌ها به صورت برابر پایا هستند، در مدل‌های *PLS*، پایایی هر شاخص به‌طور جداگانه ارزیابی می‌شود، در نتیجه می‌توان به ترکیب پایاتری رسید. با توجه به اینکه ضریب آلفای کرونباخ برآورد سخت‌گیرانه‌تری از پایایی درونی متغیرهای پنهان ارائه می‌دهد، در مدل‌های مسیر *PLS* معیار دیگری به نام پایایی مرکب یا معیار دیلون-گلدشتاین استفاده می‌گردد. این معیار بارهای متفاوت شاخص‌ها را در نظر می‌گیرد. وقتی مقدار پایایی مرکب بیشتر از ۰,۷ باشد، نشان‌دهنده آن است که آن بلوک تک‌بعدی است و این

شاخص در مقایسه با آلفای کرونباخ (جدول شماره ۶) معرف بهتری برای پایایی هر شاخص و تک بعدی بودن یک بلوک محسوب می گردد.

جدول ۶= بررسی شاخص قابلیت اطمینان مرکب (C.R)

مولفه ها	مقدار استاندارد شاخص	مقدار شاخص در مدل مورد نظر	نتیجه گیری
آینده نگری	بیشتر از ۰/۷	۰/۸۴۲	برازش مدل مناسب است
امنیت	بیشتر از ۰/۷	۰/۸۲۳	برازش مدل مناسب است
جذابیت	بیشتر از ۰/۷	۰/۸۶۶	برازش مدل مناسب است
خلاقیت	بیشتر از ۰/۷	۰/۸۴۲	برازش مدل مناسب است
روابط اجتماعی	بیشتر از ۰/۷	۰/۸۷۶	برازش مدل مناسب است
عدالت	بیشتر از ۰/۷	۰/۸۶۶	برازش مدل مناسب است
نمادها و نشانه ها	بیشتر از ۰/۷	۰/۸۷۳	برازش مدل مناسب است
هویت	بیشتر از ۰/۷	۰/۹۰۸	برازش مدل مناسب است

منبع: یافته های تحقیق، ۱۳۹۷.

ج- شاخص آلفای کرونباخ:

جدول ۷- بررسی شاخص آلفای کرونباخ

مولفه ها	مقدار استاندارد شاخص	مقدار شاخص در مدل مورد نظر	نتیجه گیری
آینده نگری	بیشتر از ۰/۷	۰/۷۴۲	برازش مدل مناسب است
امنیت	بیشتر از ۰/۷	۰/۷۳۲	برازش مدل مناسب است
جذابیت	بیشتر از ۰/۷	۰/۸۰۷	برازش مدل مناسب است
خلاقیت	بیشتر از ۰/۷	۰/۷۴۷	برازش مدل مناسب است
روابط اجتماعی	بیشتر از ۰/۷	۰/۸۲۸	برازش مدل مناسب است
عدالت	بیشتر از ۰/۷	۰/۸۱۸	برازش مدل مناسب است
نمادها و نشانه ها	بیشتر از ۰/۷	۰/۸۲۵	برازش مدل مناسب است
هویت	بیشتر از ۰/۷	۰/۸۹۱	برازش مدل مناسب است

منبع: یافته های تحقیق، ۱۳۹۷.

د- شاخص فورنل و لارکر (روایی واگرا): روایی واگرا میزان رابطه یک سازه با شاخص هایش در مقایسه رابطه آن سازه با سایر سازه ها است به طوری که روایی واگرای قابل قبول یک مدل حاکی از آن است که یک سازه در مدل، تعامل بیشتری با شاخص های خود دارد تا با سازه های دیگر. روایی واگرا وقتی در سطح قابل قبول است که میزان AVE برای یک سازه بیشتر از واریانس اشتراکی بین آن سازه و سازه های دیگر در مدل باشد. در روش فورنل و لارکر جهت سنجش روایی واگرا، می بایست مقدار جذر AVE متغیرهای پنهان مرتبه اول از مقدار همبستگی میان آنها بیشتر باشد.

جدول ۸- ماتریس سنجش روایی و اگرآ به روش فورنل و لارکر پرسشنامه پیوست فرهنگی

سازه	آینده‌نگری	امنیت	جذابیت	خلاقیات	روابط اجتماعی	عدالت	نمادها و نشانه‌ها	هویت
آینده‌نگری	۰/۸۵۲							
امنیت	۰/۶۶۶	۰/۶۹۶						
جذابیت	۰/۵۸۸	۰/۷۴۸	۰/۷۵۱					
خلاقیات	۰/۶۹۹	۰/۶۵۲	۰/۵۸۲	۰/۷۵۸				
روابط اجتماعی	۰/۷۹۵	۰/۵۶۳	۰/۵۲۸	۰/۶۷۲	۰/۷۳۶			
عدالت	۰/۶۴۲	۰/۶۵۴	۰/۷۱۱	۰/۶۲۸	۰/۵۹۵	۰/۶۹۴		
نمادها و نشانه‌ها	۰/۵۸۹	۰/۶۸۱	۰/۷۱۸	۰/۶۱۱	۰/۵۹۸	۰/۶۴۶	۰/۷۳۱	
هویت	۰/۷۸۰	۰/۷۲۲	۰/۷۲۶	۰/۷۵۶	۰/۷۴۵	۰/۶۹۲	۰/۷۱۵	۰/۶۳۴

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۷.

در ماتریس جدول شماره ۸ مقادیر روی قطر اصلی جذر مقادیر AVE متغیرهای پنهان مرتبه اول و مقادیر زیر قطر اصلی همبستگی میان متغیرهاست. همانطور که در جدول فوق مشاهده می‌شود مقادیر قطر اصلی از مقادیر زیر آن بیشتر بوده و این امر نشان دهنده روایی و اگرآی مناسب و برازش خوب مدل اندازه‌گیری پرسشنامه است. برای تعیین پایایی، روش‌های مختلفی وجود دارد. در پژوهش حاضر برای مشخص شدن پایایی پرسش‌نامه از ضریب آلفای کرونباخ طبق فرمول که یکی از روش‌های همسانی درونی است استفاده گردیده است. بدین منظور با استفاده از داده‌های بدست آمده از ۳۰ پرسشنامه و به کمک نرم‌افزار آماری SPSS ۲۳ میزان ضریب اعتماد با روش آلفای کرونباخ محاسبه گردید. ضرایب پایایی برای پرسش‌نامه پیوست فرهنگی و ابعاد آن‌ها در جدول شماره ۹ نشان داده شده است. طبق یافته‌ها ضرایب پایایی برای پرسشنامه پیوست- فرهنگی و ابعاد آن‌ها محاسبه گردید که همگی بالاتر از ۰/۷ بوده و نشان از دقت بالای ابزار اندازه‌گیری مورد استفاده در این پژوهش دارد.

جدول ۹- ضریب آلفای کرونباخ پرسش‌نامه پیوست فرهنگی

ابعاد سازمانی	ضریب آلفای کرونباخ
روابط اجتماعی	۰/۸۴۷
خلاقیات	۰/۷۲۱
آینده‌نگری	۰/۷۱۲
هویت	۰/۹۱۵
امنیت	۰/۷۹۰
عدالت	۰/۷۸۵
جذابیت	۰/۹۰۲
نمادها و نشانه‌ها	۰/۸۵۰
کل ابعاد	۰/۹۷۰

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۷.

نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهادها:

هر نوع مداخله در فضای شهری دارای پیامدهایی است. پیوست فرهنگی به دنبال شناسایی تأثیرات اقدامات یا سیاست‌های توسعه‌ای بر ابعاد فرهنگی محیط است. پیوست فرهنگی در حوزه طرح‌های عمرانی، نقشی مهم در توسعه پایدار و همه‌جانبه شهری ایفا می‌کند. در پژوهش حاضر بر اساس نتایج تحلیل محتوای کیفی متون مرتبط و تحلیل عاملی، می‌توان مهم‌ترین شاخص‌های پیوست فرهنگی پروژه‌های عمرانی را شناسایی کرد. به کمک تحلیل عاملی مشخص شد که سؤالات ۵ تا ۵۰، هشت عامل را اندازه‌گیری می‌کنند که کلاً ۷۱/۱۱۹ درصد از واریانس کل شاخص‌های پرسشنامه را تبیین می‌کند. بررسی ضریب آلفای کرونباخ بعد روابط اجتماعی عدد ۰/۵۴۲ را نشان می‌دهد. شاخص روایی همگرایی این بعد جهت مناسب بودن مدل تحقیق ۰/۷۲۶ می‌باشد. شاخص قابلیت اطمینان مرکب این بعد ۰/۸۷۶ است. ماتریس سنجش روایی واگرا به روش فورنل و لارکر برای این بعد ۰/۷۳۶ می‌باشد. در نتیجه برازش مدل مناسب است. بررسی ضریب آلفای کرونباخ بعد خلاقیت، عدد ۰/۷۲۱ را نشان می‌دهد. شاخص روایی همگرایی این بعد جهت مناسب بودن مدل تحقیق ۰/۵۷۵ می‌باشد. شاخص قابلیت اطمینان مرکب این بعد ۰/۸۴۲ است. ماتریس سنجش روایی واگرا به روش فورنل و لارکر برای این بعد ۰/۷۵۸ می‌باشد. در نتیجه برازش مدل مناسب است. ساساکی (۲۰۰۸) عناصر ضروری برای ظهور شهر خلاق را در شش دسته طبقه‌بندی کرده است: ۱. درگیری تمامی ساکنین شهر در امور و فعالیت‌های خلاقانه ۲. هنرمندان بودن زندگی شهروندان ۳. حمایت از فعالیت‌های خلاق هنری و علمی شهر ۴. داشتن یک سیاست محیطی جهت حفظ میراث تاریخی و زیست‌محیطی ۵. وجود پایه اقتصادی متوازن در شهر ۶. مدیریت‌های عمومی در شهر خلاق متشکل از سیاست‌های شهری یکپارچه خلاق، سیاست فرهنگی یکپارچه با سیاست صنعتی و سیاست محیطی تحت مدیریت دموکراتیک مالی عمومی است.

بررسی ضریب آلفای کرونباخ بعد آینده‌نگری عدد ۰/۷۱۲ را نشان می‌دهد. شاخص روایی همگرایی این بعد جهت مناسب بودن مدل تحقیق ۰/۷۲۶ می‌باشد. شاخص قابلیت اطمینان مرکب این بعد ۰/۸۴۲ است. ماتریس سنجش روایی واگرا به روش فورنل و لارکر برای این بعد ۰/۸۵۲ می‌باشد. در نتیجه برازش مدل مناسب است. طی سال‌های اخیر پژوهش‌هایی در زمینه آینده‌نگاری در کشور انجام شده که عمدتاً به بیان مقدمات، مبانی و روش‌های آن اشاره داشته‌اند. (عباسی و همکاران، ۱۳۸۸؛ پورمحمدی و همکاران، ۱۳۸۹؛ طباطبائیان و قدیری، ۱۳۸۶؛ زالی و پورسهراب، ۱۳۹۶؛ عیوضی و کشاورز، ۱۳۹۲) اما پرداختن به موضوع آینده‌نگاری فرهنگی به‌طور بسیار محدودتر و معدودتر مورد پژوهش قرار گرفته است. بررسی ضریب آلفای کرونباخ بعد هویت عدد ۰/۹۱۵ را نشان می‌دهد. شاخص روایی همگرایی این بعد جهت مناسب بودن مدل تحقیق ۰/۵۰۲ می‌باشد. شاخص قابلیت اطمینان مرکب این بعد ۰/۹۰۸ است. ماتریس سنجش روایی واگرا به روش فورنل و لارکر برای این بعد ۰/۶۳۴ می‌باشد. در نتیجه برازش مدل مناسب است. فضاهای کالبدی تاریخی - فرهنگی به مثابه لایه‌ای از فضاهای فرهنگی معنادار در شهر (استیونسون، ۱۳۸۸) و کالبد معمارانه، ابزارهایی جهت حفظ فرهنگ و لذا میراث فرهنگی - محلی است. (شارون زوکن، ۱۹۹۵). در این میان (دبورا استیونسون، ۲۰۰۳) نیز بر متنی فرهنگی به شکلی مجزا از یک اثر یادمانی فرهنگی و یا به گونه‌ای ترکیبی در فضای شهر و به صورت عرصه‌هایی عمومی از محلات و فضاهای عمومی اشاره دارد. جهت ارتقاء هویت شهر و افزایش تعلق شهروندان می‌توان شاخص‌های زیادی را مورد توجه قرار داد که عبارتند از: افزایش احساس خاطره‌انگیزی و لذت (دانش‌پور، ۱۳۸۹) افزایش احساس رضایتمندی، آرامش و لذت، تنوع تجربیات حسی و تداعی خاطرات (بتلی و همکاران، ۱۳۹۰) ایجاد ارجاعات ارزشی فرهنگی و بومی (لینچ، ۱۳۸۸) نمادها و نشانه‌های بومی (مدنی‌پور، ۱۳۷۹). بررسی ضریب آلفای کرونباخ بعد امنیت عدد ۰/۷۹۰ را نشان می‌دهد. شاخص روایی همگرایی این بعد جهت مناسب بودن مدل تحقیق ۰/۵۸۴ می‌باشد. شاخص قابلیت اطمینان مرکب این بعد ۰/۸۲۳ است. ماتریس سنجش روایی واگرا به روش فورنل و لارکر برای این بعد ۰/۶۹۶ می‌باشد. در نتیجه برازش مدل مناسب است. بررسی ضریب آلفای

کرونباخ بعد عدالت عدد ۰/۷۸۵ را نشان می‌دهد. شاخص روایی همگرایی این بعد جهت مناسب بودن مدل تحقیق ۰/۵۰۹ می‌باشد. شاخص قابلیت اطمینان مرکب این بعد ۰/۸۶۶ است. ماتریس سنجش روایی واگرا به روش فورنل و لارکر برای این بعد ۰/۶۹۴ می‌باشد. در نتیجه برازش مدل مناسب است. بر اساس پژوهش نقی‌زاده (۱۳۸۵) مصادیق تعادل در طراحی محیط مصنوع را می‌توان در موارد ذیل ذکر کرد: از طریق پیشگیری از قطب بندی شهر و محلات آن بر پایه معیارهای مادی؛ دسترسی متناسب کلیه آحاد جامعه به امکانات عمومی؛ مکانیابی مطلوب عناصر شهری و مجاورت متناسب و متجانس آن‌ها از نظر کالبد و عملکرد؛ تناسب مطلوب بین ابعاد فضا و کالبد آن با ویژگی‌های روانی و جسمانی انسان؛ ایجاد تعادل بین طبیعت و مصنوع انسان؛ ایجاد تعادل بین عملکردهای پاسخگو به نیازهای معنوی و مادی انسان؛ تسهیل و تعدیل در ارتباط انسان با طبیعت.

بررسی ضریب آلفای کرونباخ بعد جذابیت عدد ۰/۹۰۲ را نشان می‌دهد. شاخص روایی همگرایی این بعد جهت مناسب بودن مدل تحقیق ۰/۵۶۵ می‌باشد. شاخص قابلیت اطمینان مرکب این بعد ۰/۸۶۶ است. ماتریس سنجش روایی واگرا به روش فورنل و لارکر برای این بعد ۰/۷۵۱ می‌باشد. در نتیجه برازش مدل مناسب است. بهزادفر (۱۳۸۷) اجزای تشکیل دهنده منظر شهری را در سه بخش: عوامل کالبدی، عوامل غیر کالبدی و فعالیت‌های انسانی مورد بررسی قرار می‌دهد. رضازاده (۱۳۸۶) در طرح پژوهشی صورت گرفته عناصر موثر بر سیمای شهر، تحت عنوان سه هدف عمده بیان شده است: ۱. بصری، ۲. عملکردی، ۳. معنایی. بر اساس نتایج پژوهش محمودی (۱۳۸۵) ویژگی‌های کلیدی در منظر شهری شامل: پایداری، هویت، زیبایی و وحدت است. بررسی ضریب آلفای کرونباخ بعد نمادها و نشانه‌ها عدد ۰/۸۵۰ را نشان می‌دهد. شاخص روایی همگرایی این بعد جهت مناسب بودن مدل تحقیق ۰/۵۳۴ می‌باشد. شاخص قابلیت اطمینان مرکب این بعد ۰/۸۷۳ است. ماتریس سنجش روایی واگرا به روش فورنل و لارکر برای این بعد ۰/۷۳۱ می‌باشد. در نتیجه برازش مدل مناسب است. با توجه به اهمیت مفهوم پیوست فرهنگی در زمینه آکادمیک و همچنین به کارگیری آن در زمینه‌های مدیریت و برنامه‌ریزی شهری، نتایج پژوهش حاضر، بستری نظری و شناختی برای پژوهشگران علاقه‌مند به این حوزه مطالعاتی فراهم می‌آورد. ضمن اینکه این یافته‌ها برای سیاست‌گذاران، مدیران و برنامه‌ریزان فرهنگی در حوزه مدیریت شهری می‌تواند سودمند باشد.

منابع و مأخذ:

۱. ابولحسنی مهناز، عادل ساردو فاطمه (۱۳۹۴). ارزیابی پیامدهای اجتماعی و فرهنگی طرح احداث زیرگذر بزرگراه همت. فصلنامه محیط زیست و توسعه، شماره ۱۰، پاییز و زمستان، صص ۱۴-۵.
۲. استیونسون دپورا (۱۳۸۸). شهرها و فرهنگ‌های شهری. ترجمه رجب پناهی و احمد احمدپور، تهران: مرکز مطالعاتی و تحقیقاتی شهرسازی و معماری، چاپ اول.
۳. اشرفی یوسف، رشیدی طلا (۱۳۹۲)، ارزیابی تأثیر اجتماعی (اتا) پروژه های شهری، نمونه موردی: پارک کودک ظفر گلچین در منطقه ۱۰ شهرداری تهران، مدیریت شهری: بهار و تابستان ۱۳۹۲، دوره ۱۱، شماره ۳۱، صص ۳۱۵-۲۹۵.
۴. امامی، سید مجید (۱۳۹۱)، پیوست فرهنگی از مفهوم تا روش، تهران: دانشگاه امام صادق. چاپ اول.
۵. بتلی ای، آلن الکک، پال مورین، سو مک گلین، گراهام اسمیت (۱۳۹۰). محیط‌های پاسخ ده، کتاب راهنمای طراحان. ترجمه مصطفی بهزادفر. تهران: دانشگاه علم و صنعت.
۶. بنیانیان، حسن (۱۳۹۲) پیوست فرهنگی، ابهام زدایی و گفتمان سازی، تهران: دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی
۷. بهزادفر، مصطفی (۱۳۸۷). واژه نامه مفاهیم طراحی شهری. طرح تحقیقاتی انجام شده در مرکز مطالعاتی و تحقیقاتی شهرسازی و معماری.

۸. پاک سرشت سلیمان، رضایی رایحه (۱۳۹۲). ارزیابی پیامدهای اجتماعی نوسازی بافت فرسوده در محله اتابک (خوب بخت). فصلنامه پژوهش های جامعه شناسی معاصر: پاییز و زمستان، دوره ۲، شماره ۳؛ ۱۴۱-۱۰۷.
۹. پورمحمدی محمدرضا، حسین زاده دلیر کریم، قربانی رسول، زالی نادر (۱۳۸۹). مهندسی مجدد فرایند برنامه ریزی با تاکید بر کاربرد آینده نگاری. مجله جغرفیا و توسعه، شماره ۵۸، ۳۷-۲۰.
۱۰. جی برج رابل (۱۳۸۹) راهنمای عملی ارزیابی تاثیر اجتماعی، ترجمه مرتضی قلیچ و محمد رضانی. تهران: انتشارات جامعه شناسان.
۱۱. حاجیانی، ابراهیم (۱۳۹۱)، برنامه ریزی و مدیریت استراتژیک فرهنگی شهر، تهران: تیسا. چاپ اول.
۱۲. دانش پور، عبدالهادی (۱۳۸۹). بازشناسی مفهوم هویت در فضای عمومی شهر. رساله دکتری، دانشکده شهرسازی، دانشگاه تهران.
۱۳. رشیدپور، علی، مرادی علی رضا (۱۳۸۹). چالش ها و آسیب های فراروی فرهنگ و مدیریت فرهنگی. مهندسی فرهنگی. سال ۵. شماره ۴۷ و ۴۸.
۱۴. رضازاده راضیه (۱۳۸۶). اصول و معیارهای ساماندهی ضوابط و مقررات سیمای شهری، طرح تحقیقاتی انجام شده در مرکز مطالعاتی و تحقیقاتی شهرسازی و معماری، سند اصلی مصوب طرح جامع شهر تهران.
۱۵. رضایی، عبدالعلی (۱۳۸۸)، درنگ و درایتی پیرامون تحلیل جامعه شناختی و تبیین مفهومی پیوست فرهنگی، نامه پژوهش فرهنگی، سال دهم، دوره سوم، شماره پنجم، بهار ۱۳۸۸، صفحه ۶۱ تا ۸۸.
۱۶. زالی نادر، پورسهراب آناهید (۱۳۹۶). آینده نگاری توسعه منطقه ای با رویکرد تلفیقی سناریونویسی و مدل تحلیلی *SWOT* مطالعه موردی: استان گیلان. فصلنامه برنامه ریزی و آمایش فضا، پاییز، شماره ۳.
۱۷. شربتیان، محمد حسن (۱۳۹۲)، مطالعه جامعه شناختی پیوست فرهنگی در حوزه مدیریت شهری، مهندسی فرهنگی سال هشتم تابستان ۱۳۹۲ شماره ۷۶، از صفحه ۸۳ تا ۱۰۷.
۱۸. شورای عالی انقلاب فرهنگی (۱۳۹۲)، نظام نامه پیوست فرهنگی طرح های مهم وکلان کشور، تهران: شورای عالی انقلاب فرهنگی.
۱۹. طباطبائیان سید حبیب الله، قدیری فر روح الله (۱۳۸۶). متغیرهای موثر بر انتخاب ابعاد در یک پروژه آینده نگاری. مجله علوم مدیریت ایران، (۲) ۷۷-۵۵-۸۰.
۲۰. عباسی زهرا (۱۳۹۶) معیارهای زیبایی شناسانه نما و بدنه های مطلوب شهری با تاکید بر هویت بومی (نمونه موردی حدفاصل میدان مطهری تا تقاطع خیابان حجت شهر قم). مجله مدیریت شهری، تابستان، شماره ۴۷، ۲۵۵.
۲۱. عیوضی محمد رحیم، کشاورز ترک عین الله (۱۳۹۲). نظام برنامه ریزی فرهنگی شده در انقلاب اسلامی با رویکرد آینده پژوهی. فصلنامه پژوهشنامه انقلاب اسلامی، زمستان، سال سوم، شماره ۹، ۲۲-۱.
۲۲. غیاثوند احمد، عماری حسن (۱۳۹۱). ارزیابی تاثیر اجتماعی مجموعه های فرهنگی بانوان (شهربانان) بر توانمندسازی زنان در شهر تهران. مجله برنامه ریزی رفاه و توسعه اجتماعی، دوره ۳، شماره ۱۲، پاییز، ۱۶۸-۱۴۷.
۲۳. فاضلی، محمد (۱۳۹۱)، ارزیابی تاثیرات اجتماعی؛ سیاست ها، برنامه ها و طرح ها، تهران: اداره کل مطالعات اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران. چاپ دوم
۲۴. فاضلی محمد، بهرامی اردشیر، محمدی عذرا، شفیع خورشیدی فاطمه، کمره ای مریم (۱۳۹۲). ارزیابی پیامدهای اجتماعی پروژه تونل توحید در شهر تهران. فصلنامه مدیریت شهری: بهار و تابستان، دوره ۱۰، شماره ۲۹، ۳۰۳-۲۸۷.
۲۵. کلهر، سینا (۱۳۸۹)، چارچوب تهیه پیوست فرهنگی، مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی.
۲۶. لینیج کوین (۱۳۸۸). تئوری شکل خوب شهر، ترجمه حسین بحرینی. تهران: انتشارات دانشگاه تهران.

۲۷. محمودی امیر سعید (۱۳۸۵). تبیین عوامل مؤثر در ساماندهی سیمای شهری: تدوین و پیش‌نویس ضوابط هماهنگ سازی سیمای شهری در شهرهای دو منطقه کویری و خزری از شش منطقه اقلیمی کشور، مجلدات اول و یازدهم، طرح پژوهشی مرکز مطالعاتی و تحقیقاتی شهرسازی و معماری وزارت مسکن و شهرسازی.
۲۸. مدنی پور علی (۱۳۷۹). طراحی فضای شهری، نگرشی بر فرایندی اجتماعی و مکانی. ترجمه فرهاد مرتضایی. تهران: شرکت پردازش و برنامه ریزی شهری، چاپ اول.
۲۹. مرادی، علیرضا (۱۳۹۴)، ارزیابی تاثیر فرهنگی، اصفهان: انتشارات دارخوین، چاپ اول.
۳۰. نقی‌زاده محمد ۱۳۸۵. معماری و شهرسازی اسلامی (مبانی نظری). اصفهان: نظام مهندسی ساختمان استان اصفهان.
۳۱. هاروی، دیوید (۱۳۷۶) عدالت اجتماعی و شهر، ترجمه فرخ حسامیان و دیگران، تهران، شرکت پردازش و برنامه ریزی شهری (وابسته به شهرداری تهران). چاپ دوم.

32. Deborah S. 2003. *Cities and Urban Cultures*. Open University Press, Philadelphia.
33. Dezhi L .Hongxia Ch .Eddie Ch. HaoY .Qiming L. 2014. *A methodology for ex-post assessment of social impacts of an affordable housing project*. Habitat International Volume 43, Pages 32-40.
34. Landry C. 2013. *Creative City Index Comfortable or Captivating, an assessment of Palmerston North, Print synergy & Published by Palmerston North Ciry Council, June2013*
35. Nawhath Thanvisithpon. 2016. *Urban environmental assessment and social impact assessment of tourism development policy: Thailand's Ayutthaya Historical Park: Tourism Management Perspectives, Volume 18, 1-5.*
36. Sagnia, K.B Urama (2004), *Framework for Cultural Impact Assessment, international Network for cultural Dirersity(INCD)*
37. -Sasaki M.2008.*Developing Creative Cities Through Networking, Policy Science.V15,No.3: 54.*
38. Zukin, S. 1995. *The Culture of Cities*. United Kingdom: Black well publishing ltd.